

1950 Kilpinen

Kiertäminen

Kho

U.Kilpinen:Kertomus Ruotsiin tehdystä opintomatkasta.

Kertomus Ruotsiin tehdystä opintomatkastasta.

V. 1948 alkaneen Pohjoismaiden keskuspankkien välisen virkailijain vaihdon puitteissa oli minulla tilaisuus syksyllä 1950 tutustua Sveriges Riksbankin pääkonttorin toimintaan kolmen kuu-
kauden ajan. Samalla tarjoutui tilaisuus käydä Riksbankenin haa-
rakonttoreissa Göteborgissa, Norrköpingissä ja Upsalassa sekä Tum-
ban paperitehtaassa, Setelipainossa, Arvopaperipörssissä, Ab. Sven-
ska Handelsbankenissa, Stockholms Enskilda Bank Ab:ssä, Sparban-
kernas Bankissa ja Ruotsin valtiokonttorissa.

Sveriges Riksbank muistutti organisaatioltaan ja työtavoil-
taan hyvin paljon Suomen Pankkia, niin että oli melkein antoisam-
paa seurata toimintaa liikepankeissa, joissa saattoi havaita pal-
jon huomionarvoisia ja meilläkin toteutettaviksi sopivia seikkoja.
Mielestäni oli kiinnostavaa tutustua myös Ruotsin historiaan ja
maan monipuoliseen kulttuuriin käymällä monissa museoissa, taide-
näyttelyissä, teattereissa, konserteissa yms. ja nähdä kansan ta-
vallista arkipäiväistä elämää niin hyvin suurkaupungissa kuin
maaseudullakin. Tämä kaikki onkin käsittäkseni myös osa virkai-
lijain vaihdon tarkoituksesta.

Myönnettäköön heti tässä, että saamani kokemukset eivät ole
yksinomaan myönteisiä vaan monessa suhteessa kielteisiäkin. Niin-
pä tekisi mieleni sanoa, että Suomen Pankissa sovelletut "systee-
mit" tuntuvat joissakin kohdin paremmilta kuin ne, joihin Ruotsis-
sa tutustuin. Se, että olin saanut omassa pankissa työskennellä
melkein kaikilla osastoilla, helpotti suuresti toiminnan seuraam-
ista Ruotsin pankeissa.

Samanaikaisesti kanssani olivat Ruotsissa, tosin vain kaksi kuu-
kautta, Norges Bankin lähettämä vaihtovirkailija fullmäktige Fr.
Grundseth ja Danmarks Nationalbankin edustaja fullmäktige Holger
Dam, jotka monesti korostivat virkailijain vaihdon merkitystä
pohjoismaiden yhteistyön kannalta. Mr. Hla Siamin Kansallispan-
kista oli seurassamme ensimmäiset kaksi viikkoa.

Sveriges Riksbankin tehtävät ja organisaatio.

Riksbankenin päätehtävät keskuspankkina ja valtion laitokse-
sena ovat raha- ja valuuttapoliittisella sekä hallinnollisella
alalla. Pankki ei harjoita varsinaista pankkitoimintaa suurem-
sa laajuudessa kuin mitä sen tehtävät seteli- ja keskuspankkina
vaativat. Kansantaloudelliset näkökohdat ovat niin hallitsevina,
että voittonäkökohdat saavat väistyä taka-alalle. Tämä ei tie-
tystikään merkitse sitä, etteikö mahdollisuuksien mukaan kiinni-
tettäisi huomiota myös kannattavuuteen. Jos on olemassa kaksi
vaihtoehtoa, jotka yleiseltä näkökannalta katsoen muuten näyttä-
vät yhtä hyviltä, valitaan se, joka on edullisin valtiolle ts.
tuottaa suurimman voiton tai pienimmän tappion. Mutta tämä sisäl-
tää myös sen, että Riksbanken määrättyissä tapauksissa voi tehdä
päätöksiä, jotka voivat vaikuttaa epäedullisesti sen taloudelli-
seen asemaan.

Riksbankenin tehtävänä on huolehtia maksuvälineistä maassa.
Jotta talouselämä voisi toimia, vaaditaan riittävä määrä maksuvä-
lineitä, ja pankin on yhdessä muiden rahalaitosten kanssa valvot-
tava, ettei tuotanto vaikeudu tai pysähdy näiden puutteessa. Tämä
tapahtuu mm. setelinannolla, joka jo 1900-luvun alusta on ollut
Riksbankenin yksinoikeutena. Vaikka setelit muodostavatkin pohjan
maksuvälinehuollossa, on kuitenkin tärkeätä ottaa huomioon shekki-
ja muut tilit pankeissa ja rahalaitoksissa sekä postisiirtovarot,
jotka täysin ovat rinnastettavissa seteleihin maksuvälineinä.

Sveriges Riksbankin puhtaasti rahapoliittinen tehtävä on en-
nen kaikkea pitää huolta käteisvarojen saannista talouselämän tar-
peisiin, määrätä yleinen korkokanta maassa ja määrättyssä laajuu-
dessa valvoa obligaatiokursseja.

Riksbanken on yhä kasvavassa määrin tullut taloudellis-po-
liittisiä kysymyksiä käsitteleväksi laitokseksi. Yhteyttä halli-
tuksen ja pankin välillä pitää osittain Kuninkaan nimittämä pank-
kivaltuuston puheenjohtaja, osittain hallituksen määräämä asia-
mies, tavallisesti valtiovarainministeri, joka voi keskustella
pankkivaltuusmiesten kanssa erikoiskysymyksistä, kun se katsotaan
tarpeelliseksi tai tarkoituksenmukaiseksi. Näissä neuvotteluissa
on ilmennyt melkoista erimielisyyttä Sveriges Riksbankin ja Val-

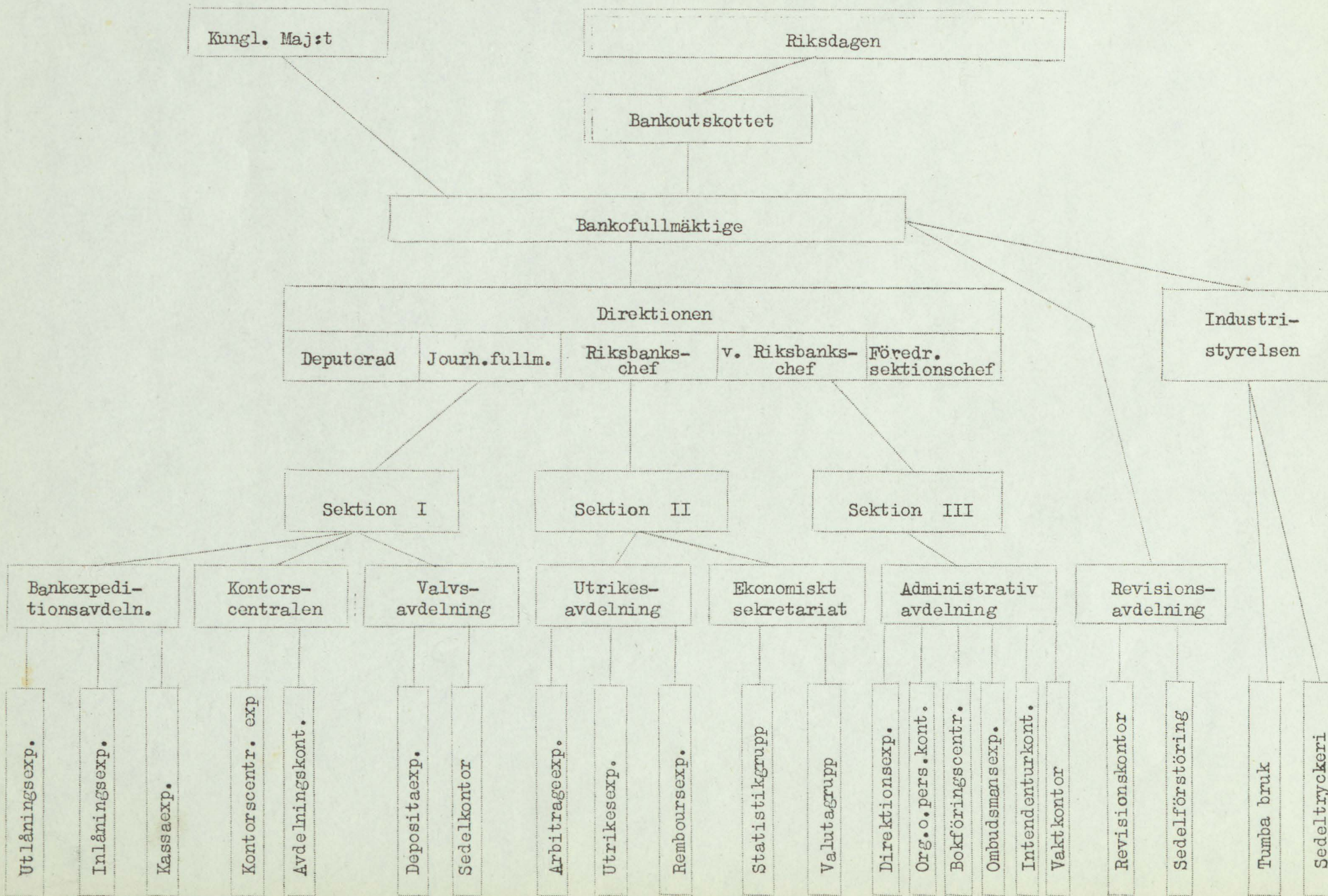
tiovarainministeriön välillä, jopa siinä määrin, että väitetään pankin kolmen johtajan tästä syystä siirtyneen muihin tehtäviin. Viime päivinä on jälleen ollut esillä lehdistössä kysymys Riksbankenin pääjohtajan ja hänen varamiehensä mahdollisesta erosta, ja senkin on katsottu johtuvan samoista syistä. Lisäksi esiintyy huomattavaa yhteistyötä muiden valtion laitosten kanssa siksi, että pankin edustajat ovat jäseninä tällaisten laitosten johtokunnissa ja hallintoneuvostoissa tai ovat muuten velvolliset osallistumaan neuvotteluihin niissä.

Kun rahapolitiikka siis ensi sijassa huolehtii luottomarkkinoista kotimaassa ja rahan kotimaisesta arvosta, tarkoittaa Riksbankenin toinen päätehtävä, valuuttapolitiikka, lähinnä huolenpitoa rahan arvosta suhteessa ulkomaisiin valuuttoihin. Kun maan valuuttareservi on käytännöllisesti katsoen kokonaan keskuspankin hallussa, joka siten on saanut täydellisen yksinoikeuden varsinaisiin valuuttakauppoihin, helpottaa se Riksbankenin mahdollisuuksia määrätä osto- ja myyntikurssit eri valuutoille. Sen tehtävänä on myös huolehtia valuuttareservin sijoittamisesta. Tässä, kuten kaikessa valtion toiminnassa Ruotsissa, ovat määräävinä valmius- ja varmuusnäkökohdat, ja näin ollen sijoitustoiminta on ensi sijassa suuntautunut dollarivaluuttaisiin maihin.

Valuuttapolitiikkaan laajemmassa mielessä kuuluu myös valuuttansäännöstely, jota täällä hoitaa hallituksen asettama elin, Valuuttakonttori, joka toimii läheisessä yhteistyössä Riksbankenin kanssa. Maksut ulkomaille ja päinvastoin tapahtuvat yleensä maiden kesken solmittujen sopimusten puitteissa. Kun maksusopimusneuvottelut ovat suuressa määrin riippuvaiset kulloinkin vallitsevasta valuuttatilanteesta, on Sveriges Riksbank saanut tärkeän tehtävän valmistella yhteistyössä ulkoministeriön kanssa ja ottaa osaa näihin neuvotteluihin ja tuoda niissä esiin valuuttapoliittiset näkökohdat.

Riksbanken on, kuten Suomen Pankkikin, eduskunnan alainen. Seitsemästä pankkivaltuusmiehestä, joilla on Kuninkaan valitsema puheenjohtaja, on yksi vakinaisesti johtokunnan jäsenenä /Deputerad/. Tällä kertaa sinä on sosialidemokraattinen valtiopäivämies Hall. Muista pankkivaltuusmiehistä on vuorotellen aina yksi pank-

ORGANISATIONSPLAN FÖR RIKSBANKEN

kivaltuusmies 14 päivää kerrallaan johtokunnan jäsenenä /Jourhavan-de fullmäktig/. Pääjohtajan varamiehenä /Vice riksbankschef/ on nyt nuori /31-vuotias/, tänä vuonna virkaansa nimitetty pol.kand. M. Lemme, jonka tehtävänä on Riksbankin uudelleenorganisointi ja rationalisointi. Lisäksi on kolme pankinjohtajaa, jotka varsinaisesti ovat ammattimiehiä ja samalla kolmen eri jaoston /sektion/ päälliköitä. Sitten on viisi /aikaisemmin seitsemän/ bankokomisarie'ta, jotka vastaavat meidän osastopäälliköitämme. Huomattavin ero Suomen Pankkiin verrattuna on se, että 25 haarakonttoria varten on pääkonttorissa melko suuri osasto /kontorscentralen/ ja että meidän pääkassaamme vastaa osasto /valvsavdelning/, jolla ei ole vähääkään kassan luonnetta ja johon lisäksi kuuluu talletuksia ja arvopapereita hoitava toimisto /depositaexpedition/ ja seteleitä vastaanottava osasto Setelipainossa. Lisäksi on, luonnollista kyllä, suoraan pankkivaltuusmiesten alainen tilintarkastusosasto, jota Suomen Pankissa ei ole, sekä teollisuushallinto, joka hoitelee paperitehtaan ja Setelipainon asioita. Sitäpaitsi pistää silmään suuri henkilökuntakonttori ja erityinen osasto setelien hävittämistä varten. Organisaation muutos on parhaillaan menossa ja asianomaiset virkamiehet odottivat siitä paljon, lähinnä kai hyviä toimia, joita jo osittain julistettiin haettaviksikin. Tosin ei ole tarkoitus lisätä henkilökuntaa, vaan muuttaa osastoja ja ryhmiä ajanmukaisempaan kokoonpanoon. Oheisesta liitteestä selviää pankin sisäinen organisaatio lähemmin.

Huoneisto ja kalusto.

Sveriges Riksbankin ulkoapäin komea mutta sisältä ahdas ja epäkäytännöllinen pankkitalo on vuodelta 1905. Tosin sinne uudelleenjärjestelyllä ja -rakentamalla on saatu melko onnistuneitakin työhuoneita ja ruokasali. Yleisenä periaatteena tuntui olevan meillä vuokrasäännöstelystä tuttu säännös: 1 henkilö huonetta kohti. Siellä, missä oli ollut pakko sijoittaa useampia samaan huoneeseen ja oli joitakin lasku- tai kirjoituskoneita, oli katot ja seinät yleensä päällystetty akusto-levyillä. Ruotsissa tuntui muuallakin suosittavan pieniä 1-2 hengen huoneita enemmän kuin suuria työsaluja. Työrauha on suuremman arvoinen etu kuin esimiehen orjuutta-

va valvonta lasiseinän takaa suureen työhuoneeseen. Sitäpaitsi täällä katsotaan, ettei sellaisella työvoimalla, jota koko ajan on "piiskattava", tee mitään vaan että kunnan työntekijä tietää ja tekee oma-aloitteisesti työnsä. Riksbankenissa tunnuttiin enemmän ajateltavan omaa mukavuutta kuin asiakkaan. Esim. rembursinavaukset täytyi suorittaa 4. kerroksessa, tulla alas toimistoon suorittamaan maksu kassaan ja palata takaisin 4. kerrokseen esittämään kuitti. Liikepankeissa ei tällainen olisi ollut mahdollista, mutta niillähän on enemmän varoja uudistuksiin ja parannuksiin. Esim. Stockholms Enskilda Bankissa oli kustannuksia säästämättä saatu onnistuneesti ratkaistua monia ahtaan rakennuksen aiheuttamia pulmia, niin että pankilla nyt on varmasti Pohjoismaiden paras ja hienoin huoneisto. Kaikki ajateltavissa olevat koneet ja muut työvälineet lisäsivät vielä työtehoa huomattavasti. Koko kirjanpito esimerkiksi pidettiin reikäkorttijärjestelmällä, johon muut pankit olivat menneet vain osittain. Adrema-postituslaitteet oli myös useimmilla. Kassakoneet, automaattinen kirjeenavaaja ja -sulkija, uudenaikaisimmat monistuskoneet, rahanlaskukoneet ym. herättivät ihastusta meissä vaihtovirkailijoissa, jotka kaikki tulimme vaatimattomammista oloista, puhumattakaan clearingshekkien lajittelukoneesta, jota myös käytettiin memoriaalikirjanpitoon. Kirjoitus- ja laskukoneet olivat kaikkialla uusia, mitä hienointa laatua olevia, mutta ihmekös tuo, kun täällä ei ole mitään valuttavaa keinoja niiden hankkimisessa, maassa kun on viisi suurta konttorikoneita valmistavaa tehdasta. Puhelin, joskus useitakin, oli jokaisen virkailijan käytössä ja se tuntuikin olevan hyvin tärkeä työväline tšekäläisessä liike-elämässä. Sen sijaan ei esim. Riksbankenissa ollut laisinkaan henkilönhakulaitetta.

Ns. rintamapalvelu oli käytännössä kaikkien pankkien toimistoissa. Toisissa siinä muodossa, että asiapaperit kulkevat eteenpäin hihnarataa pitkin, toisissa taas siten, että kaikki samaan osastoon kuuluvat henkilöt istuvat jonossa, jonka päässä istuvat asianomaiset prokuristit ja kamreerit allekirjoittaen valmiiksi käsitellyt shekit, kirjeet ym. Työpöydät ja -tuolit olivat nykyaikaista ns. Teho-mallia monine pikku hienouksineen, joilla myös

on merkityksensä. Eräs tämänlainen "finessi", jonka toteuttamista mielestäni meilläkin kannattaisi ajatella, oli irrallinen nimilippu, joka oli ainakin jokaisen asiakaspalvelua suorittavan virkailijan pöydällä ja liikkeissä taas työtakin rintapielessä. Hälytyslaitteet, joita oli muuallakin kuin kassoissa, olivat hyvin järjestetyt: kaikki tapahtui nimittäin aivan äänettömästi. Hälytyslaitteen ääni ei kuulu toimistossa, kuten meillä.

Henkilökunta.

Riksbankenin henkilökunta käsittää 602 toimenhaltijaa, joista 221 haarakonttoreissa, 30 virkailijaa paperitehtaassa ja Setelipainossa sekä 351 pääkonttorissa. Henkilökunta jakaantuu kolmeen ryhmään:

1. varsinaiset pankkivirkailijat
2. konttoriapulaiset
3. vahtimestarit.

Päästäkseen I ryhmään pankkiharjoittelijaksi on asianomaisen oltava ylioppilastutkinnon suorittanut. Toimittuaan $1\frac{1}{2}$ vuotta tässä tehtävässä moitteettomasti ja otettuaan osaa määrättyihin luentoihin /nykyään kirjeenvaihtokurssin muodossa/ pääsee hän ylimääräiseksi virkailijaksi /CF 12/, mikä tuo tullessaan korkeamman palkan lisäksi oikeuden eläkkeeseen, vapaaseen lääkäriin ja sairaalamaksujen korvaukseen, lomaan ym. sosiaalsiin etuihin. Palkka on tällöin Kr.543:- kuukaudessa + mahdolliset ikä- ja kalliinpaikkalisät. Jos asianomainen on aikaisemmin ollut jonkin pankin tai valtion palveluksessa tai suorittanut jonkun loppututkinnon, voi hän tällä lyhentää harjoitteluaikaansa ja ylimääräisenä virkamiehenä palveluaan jopa puolella eli $3\frac{1}{2}$ vuoteen, kun tavallisesti vaatii 7 vuotta vakinaiseksi virkailijaksi pääsemiseksi. Tällaiseksi tutkinnoksi lasketaan mm. reserviupseeritutkinto. N. 70 % tämän ryhmän virkailijoista osaa englantia, /^{saksaa tai ranskaa.} Samanlaiset ovat ehdot ja mahdollisuudet myös II ryhmän harjoittelijoille, joskaan keskikoulututkinnon perusteella konttoriapulaisiksi otetuilla ei voi olla yhtä suuria edellytyksiä päästä vaativampiin tehtäviin. Vahtimestareihin nähden on voimassa soveltuvin kohdin samat määräykset kuin muuhunkin henkilökuntaan.

Meille
1940

Yleensä tuntuu henkilökunnalla täällä olevan se käsitys, että se työskentelee korkeapaineen alaisena, mutta siihen en voi yhtyä kuin liikepankkien osalta. Niissä on työtahti aivan toinen kuin Sveriges Riksbankissa, mutta palkka on myös sen mukainen, jopa siinä määrin, ettei esim. Stockholms Enskilda Bank ole voinut yhtyä voimassa olevaan työehtosopimukseen voidakseen maksaa valikoidulle henkilökunnalleen korkeamman palkan. Pankkivirkailijat ovat saavuttaneet joitakin etuja, jotka meille vielä ovat melkein tuntemattomia. Niinpä ylityökorvaus on aivan säännöllinen, samoin korvaus ylempiarvoisen toimen hoitamisesta. Esim. Riksbankenissa lähettää jokaisen osaston tai ryhmän esimies henkilökuntakonttoriin päivittäin tai viikoittain luettelon alaisistaan virkailijoista, josta nähdään suoritettu ylityö samoin kuin se, ketkä ovat toimineet poissa olleiden sijaisina ja siten ovat oikeutetut palkkojen erotukseen. Tämä korvaus maksetaan siis heti ensimmäisestä päivästä alkaen eikä vasta kolmen kuukauden viiransijaisuuden jälkeen, kuten Suomen Pankissa, sekä myös lomasi- jaisille. Sitäpaitsi saavat toimenhaltijat erikoistehtävistä lisäkorvauksen, esim. tilintarkastuksista haarakonttoreissa Kr.100:--konttoria kohti /tavallisesti kolme konttoria samalla matkalla/. Muuttokustannukset toiselle paikkakunnalle maksetaan täydellisesti koko perheelle laskun mukaan. Sen sijaan pankki ei ota osaa juuri lainkaan virkailijoiden vapaa-aikojen harrastusten kustannuksiin. Kesähuvilat, joulujuhlat, kirjasto ym. ovat täysin tuntemattomia käsitteitä Riksbankenissa. Viime aikoina ovat suurimmat liikepankit alkaneet kiinnittää huomiota myös henkilökunnan harrastuksiin työajan jälkeen tukien niitä eri tavoin. Viimeinen "huuto" pankkivirkailijoiden keskuudessa on taideyhdistys.

Kesälomat ovat yleensä lyhyemmät Ruotsissa kuin meillä. Ihmiset ovat muutenkin ahkerampia siellä, ja ainakin osittain siitä syystä elintaso on myös korkeampi kuin muualla Euroopassa. Valtion laitoksissa ja pankeissa ovat lomat toisella pohjalla kuin meillä. Niissä ne perustuvat enemmän saavutettuun ikään ja virka-asemaan kuin palvelusvuosiin. Siten esim. Riksbankenissa kamreerilla, joka on täyttänyt 40 vuotta, on lomaa 45 vrk vuodes-

sa, alemmissa palkkaluokissa 35 vrk. Korvaus sairausajalta on myös edullisempi kuin meillä, mm. laitoksen lääkärin tai erikoislääkärin määräämät lääkkeet maksaa pankki, samoin puolet paikasta yleisessä sairaalassa ja kuoleman tapauksen sattuessa vielä hautausavustusta /nykyään Kr.500:-/.

Eläkeikä on riippuvainen palkkausluokasta ja on näin ollen tavallisesti virkamiehille 65 vuotta, osalle vahtimestareita 63 vuotta ja osalle 60 vuotta sekä naispuolisille toimenhaltijoille niinikään 60 vuotta. Eläke on $\frac{2}{3}$ viimeisestä palkasta. Sen jälkeen kun kaikki eläkekassat v. 1938 siirtyivät valtiolle, maksaa pankki kuolleen toimenhaltijansa leskelle perhe-eläkettä 25 % palkasta ja alle 19-vuotiaille lapsille, ensimmäiselle 50 % ja seuraaville 20 %. Nyt on jälleen tehty uusi esitys eläkkeistä tai paremmin sanoen eläkevakuutuksista. Tarkoitus on ottaa kaikki vakuutustoiminta valtion haltuun ja työtätekevä sukupolvi maksaisi eläkettä vanhuksille. Täten vältyttäisiin inflaation aiheuttamilta vahingoilta, kun ei tarvitsisi muodostaa mitään kassoja, vaan kulloinkin perittävillä maksuilla peitettäisiin eläkekustannukset.

Nimitykset pankin virkoihin suorittavat pankkivaltuusmiehet, mutta mikä omituisinta, tästä on mahdollisuus valittaa pankkivaliokuntaan, mikä kylläkin hyvin harvoin muuttaa edellisten päätöstä. Virallisen kurssin mukaan laskien palkat ovat suunnilleen samalla tasolla Ruotsissa ja Suomessa useimmilla aloilla, mutta ottaen huomioon paremmat sosiaaliset edut ja rahan ostovoiman, ovat reaaliansiot Ruotsissa suuremmat kuin meillä.

I Jaosto.

A. Pankkitoimisto-osasto.

a/ Antolainastoimisto.

Tämä toimisto käsittää melkein puolet pankkia, vastaten luotto-osastoa Suomen Pankissa, mutta vekselit eivät ole suinkaan sen suurin työtaakka, kuten meillä, vaan kymmenettuhannat erilaiset lainat. Kun mainitsen, että vuoden 1949 päättyessä oli omakotilainoja 89,400, kodinperustamislainoja 58,900, kuolemuslainoja 36,800 ja lisäksi hypoteekki-, maanviljelys- ym. lainoja n.25,000,

saa jonkinlaisen käsityksen osaston laajuudesta. Sen sijaan ei re-diskonttauksia ollut lainkaan, johtuen liikepankkien hyvästä kassa-tilanteesta. Vekseliasiakkaista on valtiokonttori melkein ainoa nykyään. Valtion perustamat rahastot eri lainamuotoja varten ovat vähitellen siirtyneet Sveriges Riksbankin hoitoon. Vaaditaan val-tava henkilökunta tätä kaikkea varten. Kaikki asiakkaat ovat rekis-terissä ja lisäksi on jokaisella luonnollisesti oma tilikorttinsa.

Luottotietokortisto käsittää tiedot n. 70,000 liikkeestä ja yksityisestä, ja näitä käyttävät hyväkseen myös liikepankit uusia luottoja myöntäessään, vaikka heillä on tietysti myös omat luotto-tietonsa.

Puolet koko kirjanpito-osastosta työskentelee yksinomaan eri lainojen hoitamisessa. Korkojen laskua ja aviseerausten lähettämistä varten toimii Adrema-postitusosasto korkeapaineen alaisena. Kodinperustamislainojen myöntämistä varten on n. 20 henkilöä käsittävä osasto, jonka on pidettävä toimistonsa avoinna jopa iltaisin kaksi kertaa viikossa. Sen on otettava yhteys hakijan työnantajaan, am-mattiyhdistykseen, verovirastoon, paikalliseen kodinperustamislaina-asiamieheen, joka antaa lausuntonsa, ym. Maksamatta jääneiden kor-kojen ja lainan koko jäljellä olevan määrän periminen antaa työtä pankin kahdelle asiamiehelle enemmän kuin tarpeeksi. Muuten ovat lainan perusteet ja tarkoitus samat kuin Suomessakin, ja usein käy-kin täällä sosiaaliministeriön edustajia suunnittelemassa yhdenmu-käisiä toimintamuotoja.

Korkokanta on Ruotsissa alhainen: vekselit $2\frac{1}{2}$ % /myös valtio/ hypoteekkilainat 3 %, kuoletus- ja kodinperustamislainat 3-4 %.

b/ Ottolainaustoimisto.

Vaikka keskuspankilla on aina mahdollisuus turvautua seteli-rahoitukseen /huono tapa sinänsä/, ei se jätä käyttämättä myöskään ottolainauksen suomia etuja. Shekkitilit ovat etupäässä valtion laitosten ja liikepankkien, mutta nyttemmin on niiden lukumäärä vä-hentynyt postisiirron saavutettua yhä suurempaa kannatusta käytän-nöllisyytensä vuoksi. Lisäksi tulevat henkilökunnan tilit, jotka luonteeltaan ovat enemmän säästökassatilijä. Näille hyvitetään kun-kin vakinaisen toimenhaltijan palkka, joka melkein poikkeuksetta nostetaan samana päivänä, niin ettei ko. tilinhoitajalla ole paljon

vaivaa koronlaskusta.

Luotolliset shekkitilit kuuluvat myös tämän ryhmän hoitoon. Sitten on vielä pieni määrä talletus- ja pääomatilejä; niistä suurimman erän muodostavat sulkutilit. Osakeyhtiöt olivat nimittäin sodanjälkeisinä vuosina lain mukaan velvolliset siirtämään yli määrätyn osingon /5 %/ menevän osan voitostaan sulkutilille Riksbankeniin, mikä oli tarkoitus vapauttaa tämän vuoden päättyessä, mutta jota nyttemmin on lykätty v. 1953 loppuun.

Ottolainaustoimistolla on vielä erilaisia sekalaisia pankkitech- täviä, joiden on katsottu sopivan sen toimintapiiriin, mm. obligaa- tioiden osto ja myynti sekä kuponkien periminen. Samoin siellä pide- tään satunnaisten tointen tiliä, joka ei kuitenkaan ole läheskään niin laaja käsite kuin meillä. Shekkitilien saldo oli v:n 1949 päät- tyessä Kr.906,811,000:-, ei siis mikään pikkusumma, jos ajattelemme, että koko liikkeessä oleva setelistö oli samanaikaisesti vain Kr.3,287,285,000:-.

Kaikki maksumääräykset haarakonttoreihin lähetetään tämän osas- ton toimesta "Teleprint"-laitteella.

C. Kassatoimisto.

Tämä toimisto käsittää päiväkassan, setelin- ja rahanlaskun sekä pääkonttorin toimivat kassat, joita ovat 3 toimistokassaa ja 2 vaihtokassaa. Näissä kolmessa toimistokassassa tapahtuvat kaikki ulosmaksut ja suoritukset eri tileille. Mitään tehtävien jakoa ei näiden kesken ole, niinpä ulkomaanrahaa ostaa ja myy 3-4 eri virkai- lijaa maksumääräysosastolla, omituista ja epävarmaa kylläkin. Posti- vekselit, shekit ja ns. clearingosoitukset, jotka päivän mittaan ovat tulleet eri kassoihin, kerätään yhteen ja luovutetaan clearingiin, mikä tapahtuu kokonaan kassatoiminnan ulkopuolella. Niin vähän sa- nanvaltaa tuntuu Sveriges Riksbankilla olevan täällä, ettei sen ole onnistunut monista yrityksistään huolimatta saada sitä kahdesti päi- vässä suoritettavaksi. Muutenkin on clearingsysteemi vanhanaikai- nen; on kokeiltu mm. meidänkin menetelmäämme, mutta siitäkään eivät liikepankit pitäneet.

Vaihtokassojen nimi selittää niiden toimialan. Postitse tule- vat setelilähetykset luovutetaan setelinlajitteluun, jossa ne on las-

kettava viiden päivän sisällä, jos lähetyksessä on Kr.50:- tai sitä suurempia seteleitä, muussa tapauksessa 12 päivässä.

Päiväkassa varustaa pääkonttorin muut kassat ja haarakonttorit tarvittavalla seteli- ja metallirahamäärällä ja täydentää puolestaan omaa varastoaan osittain pääholvista, osittain setelinlajittelusta sekä Rahapajasta. Pankkiaajan päätyttyä toimittavat kaikki kassat ylijäämänsä päiväkassaan, ja jos sen säästö ylittää määrätyn rajan /nykyään Kr.30,000,000:-/, toimittaa se ylijäämänsä seuraavana päivänä holviosastolle.

B. Konttorikeskus.

Tämän osaston tehtävänä on olla kokoavana ja välittävänä elimenä toiselta puolen eri haarakonttorien ja toiselta puolen pankkivaltuuston, johtokunnan ja pääkonttorin eri osastojen välillä. Konttorikeskukselle lähettävät haarakonttorit kaikki sellaiset asiat, joita niiden hallitukset eivät ole oikeutettuja ratkaistaan tai jotka ne haluavat muista syistä lähettää korkeamman portaan ratkaistaviksi. Tällaiset kysymykset esittelee osaston esimies johtokunnalle, sen jälkeen kun konttorikeskus on valmistellut ne. Lisäksi on sen tehtävänä seurata haarakonttoreiden työtä ja valvoa niiden luotonantoa. Eri konttoreiden hallituksille se lähettää pankkivaltuusmiesten ja johtokunnan antamia ohjeita pankin valvonnasta. Yhteistoiminnassa henkilökuntakonttorin kanssa se käsittelee haarakonttoreita koskevat henkilökysymykset. Konttorikeskus ilmoittaa päivittäisessä kirjeenvaihdossaan kaikkien Riksbankenin konttorien väliset tilitapahtumat ja pitää niistä kirjanpitoa. Voidakseen arvostella luottojen myöntämismahdollisuuksia kokoaa osasto luottoasikkaiden yhtiöjärjestyksiä, vuosi- ja tilintarkastuskertomuksia.

Puolestani uskallan epäillä tällaisen osaston tarpeellisuutta, koska esim. konttorikeskukselle haarakonttoreista tulleet kyselyt voidaan suoraan osoittaa eri osastoille ja sen pitämä kirjanpito mainiosti yhdistää kirjanpito-osaston toimintaan. Sveriges Riksbankin 25:stä haarakonttorista minulla oli tilaisuus käydä kolmessa jo aikaisemmin mainitussa konttorissa. Niiden toiminta on melko hiljaista, joten ei ole ihme, että niiden lopettamista on monesti harkittu.

C. Holviosasto.

a/ Pääholvi.

Riksbankenin kaikki rahaksi lyöty ja lyömätön kulta ja hopea, setelit ja kova raha säilytetään seitsemässä eri säilytyskassassa, jotka yhdessä muodostavat pääholvin. Tämän avaaminen tapahtuu joka päivä klo 11.00 määrätyn, ehkä liiankin juhlallisien muodollisuuksin. Läsna on asianomainen osastopäällikkö, revisio-osaston esimies sekä kolme tehtävään valtuutettua virkailijaa /ns. kassavårdare/ osaston ulkopuolelta, joilla yksin on avaimet holvin eri osastoihin. Sere- monian päätteeksi sulkevat tilintarkastajat holvit sinetillään. Se- telit säilytetään muuten erittäin käytännöllisissä paksusta pellistä tehdyissä suorakaiteen muotoisissa laatikoissa, joihin sopii määrät- ty määrä seteleitä ja joita puolestaan sopii 4 kpl. kuljetusvaunuun /ns. Björnssonlåda/.

b/ Talletustoimisto.

Kun mainitsen, että Sveriges Riksbankissa on n. 3,800 avointa ja suljettua talletusta, avoimissa arvopapereita yli 6.5 miljardin kruunun arvosta, saa jonkinlaisen käsityksen osaston ja sen holvin laajuudesta, missä joskus on ollut koko Suomen Pankin kultakassa ja kuninkaalliset kruunut ja muut kalleudet ovat vieläkin. Osasto on jakaantunut kolmeen ryhmään: 1/ toimisto, joka ottaa vastaan talletukset, hoitaa niiden kirjanpidon ja kirjeenvaihdon ja perii talletusmaksut, 2/ kassanhoitajat, jotka hoitavat holvin ja sii- hen liittyvät asiat, sekä 3/ suoritusosasto, joka suorittaa asiak- kaalle arvopaperien tuoton heidän määräämällään tavalla. Varsinais- ta notariaattiosaston luonnetta ei tällä talletustoimistolla ole sen laajuudesta huolimatta, sillä se ei ota vastaan mitään juriidisia tehtäviä, kuten liikepankkien vastaavat osastot, jotka tekevät vero- ilmoituksiakin. Että suhteellisen pieni henkilökunta voi selviytyä näin suuresta työtaakasta, saa selityksensä siitä, että suurin osa arvopapereista on kirjattuna valtion saamamieskirjaan ja näin ollen Valtiokonttori tilittää tuoton suoraan. Kullan myynti kultasepille ja hammaslääkäreille kuuluu myös tälle osastolle. V. 1949 myytiin 2,390 kg kultaa.

c/ Setelikonttori.

Setelikonttorin tehtävänä on olla osittain paperitehtaan ja osittain Riksbankenin edustajana Setelipainossa. Se luovuttaa paperin painolle, valvoo setelien valmistusta ja laskee ja niputtaa painetut setelit. Sen hallussa on myös numeroimiskoneet ja nimi-kirjoitusklišeet, jotka aina työn päätyttyä palautetaan Setelikonttorin holviin. Kun seteliarkista saadaan 9 kpl. suuria seteleitä ja 18 kpl. pikkuseteleitä ja kuitenkin setelit niputetaan 100 kpl:n nippuihin, on laskemisessa moninaisia vaikeuksia, varsinkin jos joku arkkia virheellisenä on täytynyt poistaa välistä. Paperin, setelien ja makulatuurin monenkertainen laskeminen ja valvonta yleensä tuntuu ehkä yliorganisoidulta, varsinkin jos ajatellaan siihen tarvittavan henkilökunnan paljoutta: 1 kamreeri, 2 kassanhoitajaa, 6-8 setelinlaskijaa ja 2 vahtimestaria sekä 4-5 setelipainon työntekijää, jotka avustavat setelien numeroinnissa, laskemisessa ym.

II Jaosto.

A. Ulkomaanosasto.

a/ Arbitrage-toimisto.

Tämän toimiston pääasiallisimpana tehtävänä on toimeenpanna ne valuuttatoimet, jotka Riksbankenille keskuspankin ominaisuudessa kuuluvat. Tavallisten valuuttakauppojen ohella ovat ns. termiinkaupat hyvin yleisiä täällä, parhaina päivinä niitä saattaa olla 40-50, joista suurin osa punnissa.

Valuuttakurssien noteeraus päivittäin on nykyään helppo toimenpide, kun muutokset ovat melko harvinaisia.

Kaikki nostotilejä koskevat kysymykset ratkaistaan täällä, myös niiden käyttö ja kirjanpito hoidetaan osastolla, kun sen sijaan kaikki lörötilit on uskottu maksুমääräysosastolle. /Huom. Myös kaikki periaatteellisetkin kysymykset./

Suurin ero Suomen Pankkiin nähden on kuitenkin se, että kaikki valuutta-anomukset /yli Kr.500:-/ ratkaistaan pankista erillään toimivassa melko itsenäisessä Valuuttakonttorissa. Nyt on tosin valuuttansäännöstelyä lievennetty huomattavasti, niin että tuontia ja viennin tapahtuu ns. vapaalistojen puitteissa sellaisten maiden kanssa, jotka kuuluvat E P U:iin /European Payment Union/.

Lisäksi käsitellään osastolla kaikki ulkomaisia luottoja koskevat asiat, joissa Suomi näyttelee tärkeintä osaa. Meidän saamamme luotto /v:n 1949 päättyessä 455.1 milj. Kr./ on nimittäin n. 40 % kaikista käytössä olevista ulkomaisista luotoista. Sitäpaitsi tulee tähän lisäksi ns. skattkammарväxlar /87.5 milj. Kr./ ja niiden osuustodisteet, jotka antavat työtä 5-henkiselle ryhmälle arbitrage-osastolla.

Kuten aikaisemmin olen maininnut, toimii Riksbanken valuuttareservin sijoittajana ja tässä on tällä osastolla vaativa tehtävänsä. Sähkeiden avainnus kuuluu myös tälle osastolle, jossa saapuneista sähkeistä varmuuden vuoksi leikataan avainluku pois, kun se on todettu oikeaksi.

b/ Ulkomaantoimisto eli maksumääräysosasto.

Osasto jakaantuu kolmeen ryhmään: kirjeenvaihto, kirjanpito ja varsinainen toimisto, joskaan jako ei ole niin selvästi havaittavissa kuin esim. talletusosastolla.

Toimiston tehtävänä on asiakaspalvelu sen tavallisissa muodoissa. Matkavaluutan myynti ja osto on suuressa määrin siirtynyt liikepankkien matkapalveluosastoille. Sen sijaan lähettävät kaikki valtion laitokset ja monet yksityisliikkeetkin suorituksensa ulkomaille Riksbankenin kautta. Shekkien, kirje- ja sähkemääräysten kirjoittaminen on vaivalloista, kun ei ole esim. mitään yhtenäistä kassalippusysteemiä, vaan joka tapaukselta varten on jopa erikokoisetkin lomakkeet. Ja mikä omituisinta, melkein kaikki virkailijat, jopa ylimääräiset ja naispuolisetkin, ovat oikeutettuja allekirjoittamaan yllämainitut asiapaperit. Sitäpaitsi ei ole ollenkaan ns. tarkastajia, vaan asianomainen työntekijä allekirjoittaa itse kirjoittamansa shekit ja maksumääräykset. Toinen allekirjoittaja vain vilkaisee ko. asiapapereihin lähinnä kai pelastaakseen oman nahkansa. Sen sijaan tilin, kurssin ym. tarkastus tapahtuu vasta seuraavana päivänä revisio-osastolla. Kovin on epävarmaa maksettaessa jokin summa esim. ulkomaalaiselle turistille, jonka jäljille on mahdottomuus päästä enää jälkeinpäin. Tiskin ääressä istuvien virkailijoiden tulee olla tuhattaitureita, sillä niin monia ja erilaisia tapauksia he joutuvat käsittelemään. Täytyy sanoa, että osasto tekee kovin sekavan vaikutuksen, kun kaikki niin lähtevät

kuin saapuvatkin asiapaperit ovat samojen henkilöiden käsissä, ei ole olemassa mitään jakoa edes maittain. Kun sitten näiden joukossa vielä vilisevät kirjanpito- ja kirjeenvaihtokappaleet /loro-tilejä koskevat/, on suorastaan ihme, ettei sekaannuksia satu.

Tällä osastolla avataan ja lajitellaan pankkiin saapuva ulkomaan posti. Mitään rekisteriä ei siitä nimittäin pidetä, kuten meillä, sitäpaitsi kukin osasto pitää hallussaan koko vuoden kirjeenvaihdon, niin hyvin saapuneen kuin lähetetynkin.

c/ Remburssitoimisto.

Nimi ilmoittaa jo osaston tehtävät, joskin lisäksi tulevat vielä takuut ja erillisenä pienenä ryhmänä perittävät. Tuontirembursseja avaavat yksinomaan valtion laitokset. Sen sijaan vientirembursseja avataan lukemattomien ruotsalaisten viejien hyväksi Sveriges Riksbankin monien kirjeenvaihtajapankkien toimeksiannosta. Kehitys on täälläkin kulkenut siihen suuntaan, että rauhallisempien olosuhteiden palattua remburssit ovat vähentyneet. Perittävät eivät sen sijaan ole vastaavasti lisääntyneet, vaan asiakkaat ovat siirtyneet liikepankkeihin. Tämä tuntuu ihmeelliseltä, kun kuitenkin Riksbankenin perimät kulut ja provisiot ovat alhaisemmat kuin toisten pankkien, se ei nimittäin ole yhtynyt pankkiyhdistyksen tariffiin.

Tällä osastolla nähdään jälleen sama kuin ulkomaantoimistossakin, nimittäin että samat henkilöt hoitavat niin hyvin vienti- kuin tuontiremburssitkin, mutta täällä se ei tunnu yhtään sekavalta ja häiritsevältä vaan päinvastoin hyvinkin selväpiirteiseltä. Täälläkään ei tunneta mitään jakoa maittain, vaan jokainen tekee mitä ehtii.

Kun kirjeenvaihto säilytetään osastolla numerojärjestyksessä olevissa riippumapeissa, ei tarvita mitään remburssin asiakorttia. Tämä kirjeenvaihto on jaettu kahteen osaan: toimenantajalta ja beneficentiltä saapunut. Tavallisen remburssin tilikortin lisäksi pidetään erillistä kirjanpitoa, joka päivittäin täsmäytetään kirjanpito-osaston kirjojen kanssa.

Perittävien toiminta on hyvin hiljaista, sillä Riksbanken ei erikoisesti välitä tällaisista tehtävistä, jotka sivuavat enemmän

liikepankkien toimintaa. Täällä pidetäänkin esim. Suomen Pankkia melkein pä liikepankkina.

B. Taloudellinen sihteeristö.

a/ Tilastoryhmä.

Osasto vastaa jossain määrin meidän taloudellista tutkimuslaitosta, mutta on paljon pienempi, johtuen osaksi siitä, että Valtion suhdannetutkimustoimisto toimii kokonaan erillään Valtiovarainministeriön alaisena. Lisäksi on Teollisuusliitolla, Työnantajyhdistyksellä ja Ammattiyhdistysten Keskusliitolla omat taloudelliset tutkimuslaitoksensa, joilla on huomattava merkitys, sillä esim. niiden laskemia erilaisia indeksejä valtiokin käyttää hyväkseen. Tilastoryhmä seuraa rahamarkkinoita ja korkokannan kehitystä, hintatasoa, ulkomaankauppaa, maksutasetta, valuuttamarkkinoita ja valuuttareservitä sekä luotonantoa ulkomaille. Osasto laatii raporttiviikoittain Sveriges Riksbankin tilan, laskee kulutushintaindeksin ja pääosan pankin tilastoista. Lisäksi voi osasto joutua suorittamaan tilapäisesti johtokunnan tai pankkivaltuuston tarvitsemia tilastollisia tai taloudellisia selvityksiä. Ryhmän tehtäviin kuuluu lisäksi seurata jatkuvasti kotimaisia ja ulkomaisia sanomalehtiä ja taloudellisia julkaisuja, joista se poimii tärkeimmät tiedot ja tapahtumat. Nämä julkaistaan sitten päivittäin ilmestyvässä monistetussa lehtisessä "Ur tidningarna", joka jaetaan kaikille vakinaisille miespuolisille virkailijoille. Lisäksi on osaston tehtävänä tutustua ilmeeseen taloudelliseen kirjallisuuteen, jota se sitten hankkii pankin kirjastoon, joka on myös sen hoidossa. Lopuksi on ryhmä pankin yleinen tietotoimisto ja saa se tässä ominaisuudessa vastata lukuisiin yleisön ja ulkomaisten keskuspankkien tekemiin tiedusteluihin, jotka koskevat maan talouselämän eri haaroja. Sveriges Riksbankin Vuosikirja julkaistaan myös tämän osaston toimesta.

b/ Valuuttaryhmä.

Tämä ryhmä valmistelee kauppaja- ja maksusopimusneuvotteluja vieraiden maiden kanssa, ottaa osaa tai ainakin avustaa tällaisissa neuvotteluissa sekä myöhemmässä vaiheessa tulkitsee sopimusten sanamuotoa, jos niin tarvitaan. Tästä syystä sen myös on seurattava mak-

Suom

UR TIDNINGARNA

EKONOMISKA SEKRETARIATET
Statistikgruppen

Nr 202

9/12 1950

Sverige

1/ Utvecklingen på obligationsmarknaden har varit något oenhetlig under den gångna veckan. För de guldkantade långa 3 proc. lånen har sålunda en viss återhämtning ägt rum, medan $3\frac{1}{2}$:orna å andra sidan ytterligare fallit något tillbaka. Förändringarna har dock hållit sig inom ramen för $\frac{1}{2}$ procent. Affärsintresset är fortfarande mycket begränsat och köparna förhåller sig i allmänhet avvaktande inför den närmaste utvecklingen. Premiellånen har fortsatt nedåt och det är nu endast 1942 och 1943 års lån som köpnoteras över pari. Statens, Kassans och Hypoteksbankens senaste tre proc. emissioner efterfrågas nu samliga till $92\frac{1}{2}$ proc., en förbättring i allmänhet på $\frac{1}{2}$ proc.; detta kursläge motsvarar en förräntning på ca 3,35 å 3,40 procent. De äldre statliga 3 proc. lånen har åtströmts med i allmänhet $\frac{1}{4}$ proc. 1934 års räntelån har omsatts i 91. I motsats till de guldkantade, långa 3:orna visar $3\frac{1}{2}$:orna en avmattning med i allmänhet $\frac{1}{4}$ proc.; kursläget för dessa håller sig kring 99. 1942 års $3\frac{1}{2}$:a med en återstående löptid på 32 år ger på denna kurs, 99 proc., en ränta på 3,57 proc. För det kortfristiga obligationsmaterialet är läget ungefär oförändrat. 1941 års 4 proc. statslån med en återstående löptid på något mer än 7 månader ger på dagskursen, $100\frac{1}{2}$ betalt, en förräntning av 3,1 proc. Enligt nu föreliggande definitiva teckningssiffror på det senaste svenska statslånet har detta nått ett totalt belopp på nära 203 milj.kr. Härav har hittills kontant inbetalats ca 130 milj.kr., d.v.s. i det närmaste 65 procent. Av det totalt tecknade beloppet på 203 milj. har försäkringsbolagen tecknat huvudparten, eller 115 milj. motsvarande ca 57 proc., medan statsinstitutionernas teckningar uppgått till 44 milj., sjuk- och pensionskassornas till 13 milj., affärsbankernas till 11 samt stiftelsernas och fondernas till 9 milj. Belysande för sparbankernas ansträngda läge är att totalteckningarna från detta håll stannat vid något över 1 milj.kr. Av intresse är att privata tecknare för första gången på många år deltagit i en statslåneemission i någon nämnvärd omfattning. Totalt har av privatplacerare tecknats inemot 3 milj.kr., fördelat på ett halvt tusental tecknare.

9/12 1950

2/ Om läget så kräver, så har regeringen ingenting emot att en rundabordskonferens inkallas, förklarade finansminister Sköld i andra kammaren på fredagen under debatten kring folkpartiledarens interpellation om ett samlat program för en politik, som har utsikt att hindra en fortgående prisstegring och att skapa stabilitet hos penningvärdet. Hr Sköld avvisade dock hr Ohlins projekt om ett stabiliseringsråd med parlamentariskt inslag, då detta skulle politisera avtalsrörelserna. Finansministern förklarade vidare, att han hade planer på att låta utreda problemet hur man skall skydda penningvärdet i ett samhälle med full sysselsättning.

9/12 1950

3/ Regeringen har nu gått med på att det rörliga tillägget på statstjänstemännens löner höjs med 0 proc. provisoriskt från nyår. Tillägget ökar därmed till 20 procent. Villkoren för de 0 procenten är att pristalet uppnår 124. Detta motsvarar ett index på 169, vilket i praktiken torde vara uppnått redan med de nu genomförda och varslade prishöjningarna.

9/12 1950

Storbritannien

4/ Storbritannien har enligt försörjningsminister Strauss planer på att inskränka exporten av halvfabrikat till följd av upprustningen och den världsomfattande bristen på många metaller. Regeringen har vidare beslutat överväga förbud mot användning av sådana knappa metaller för mindre viktiga produktion, förklarar Strauss.

9/12 1950

/forts./

Västtyskland-
Pakistan

5/ Den allierade höga kommissionen har godkänt ett handelsavtal mellan Västtyskland och Pakistan. Enligt detta skall de båda länderna utbyta varor till ett värde av 123 milj. dollars.

Västtyskland skall leverera turbiner och andra maskiner för elektriska anläggningar, järnvägsvagnar, bilar och lantbruksredskap. Pakistans export skall huvudsakligen bestå av vete och gummi.

N.H. og S.T. 7/12 1950

USA

6/ Löner och priser skall kontrolleras i Förenta staterna, så snart de nödvändiga förberedelserna är klara, framhåller man i Vita huset. Drastiska åtgärder måste utan tvivel vidtas för att möta den kris som har uppstått efter kinesinvasionen i Korea, säger man.

9/12 1950

Ledare och andra större artiklar.

Sv.D. 9/12 1950: Ivar Rooth:

" " " " :

" " " " :

M.T. 9/12 1950:

D.N. 9/12 1950:

S.T. 9/12 1950:

N.H. og S.T. 7/12 1950:

Börsen 8/12 1950:

Neue Zürcher Zeitung 6/12 1950:

Finanstidningen 47/1950:

Svensk Trävarutidning 22/1950:

Den bortglömde spararen.

Kapitalbrist anti-inflationistisk faktor i Finland.

De skandinaviska valutornas London-notering.

De ombytta rollerna (kommentar till gårdagens ekonomiska debatt i riksdagen).

Värden om penningvärdet.

Spararnas pengar.

Finansdebatten.

Reavarefordelningen - et Verdensanliggende.

Die Position des Cruzeiro.

Ränta, hyror och byggnadskostnader.

Trävarumarknaden.Exportförsäljningarna för leverans under

nästa år har under senare hälften av november kommit i gång även för en del ledande avlastare, ehuru inte i den omfattning som man på många håll väntat. De huvudsakliga köparna har varit Storbritannien, Egypten, Holland, Danmark och Västtyskland i nu nämnd ordning. Därutöver har avslut i mindre utsträckning gjorts till flera andra marknader såsom Belgien, Eire, Grekland, Franska Nordafrika och Sydafrikanska unionen, varjämte de tidigare inledda jämförelsevis betydande försäljningarna på Australien fortsatt. Anmärkningsvärt är att försäljningarna, som vid slutet av november beräknats uppgå till sammanlagt minst 60.000 standards, sannolikt mera, på de europeiska marknaderna i huvudsak gjorts för tidig sommarsköpning. Detta tyder på, skriver Svensk trävarutidning i sin översikt över trävarumarknaden, att köparna inte velat engagera sig på längre sikt.

Svensk Pappersmassetidning 22/1950: Pappersmassemarknaden.

I tidningens översikt över pappersmassemarknaden framhålles att man inom svenska säljarkretsar synes benägen att iaktta moderering i prissättningen. Men det finnes också säljare som till det yttersta vill utnyttja den nuvarande situationen med dess fortfarande mycket starka efterfrågan från köparnas sida. På sina håll hade man nog väntat att den kraftiga höjningen av priserna för fjärde kvartalet skulle komma att dämpa köplusten, men så tycks icke vara fallet. I de flesta köparländer är behovet av massa så starkt att möjligheten att skaffa sig den går före prisfrågan. Detta gäller främst några länder på europeiska kontinenten och i Sydamerika.

Fortune Nov.1950: M.S. Eccles:

The defense of the dollar.

Commercial and Financial

Fiscal and credit control to beat inflation.

Chronicle 16/11 1950: L.H. Brown:

Unitas 4/1950: E. Törnqvist:

Statens subventionspolitik.

sutaseen kehitystä Ruotsin ja ko. maiden välillä. Voidakseen suorittaa kunnolla tehtävänsä täytyy ryhmän seurata Ruotsin ulkomaankaupan eri vaiheita ja olla yhteydessä muihin viranomaisiin ja järjestöihin, jotka käsittelevät sellaisia kysymyksiä. - Lisäksi on viime vuosina tullut suuritöinen Marshall-apua koskevien asioiden hoito. Näistä ei muuten tahdottu meille kertoa, vaikka ne käsitteäkseni eivät ole mitään salaisuuksia, koska sain ne tietooni kuitenkin myöhemmin muualta. 16.10.1948 liittyi Ruotsi puolestaan ns. Marshall-järjestöön, joka on jonkinlainen clearingsopimus, jonka tarkoituksena on helpottaa siirtymistä täysin vapaaseen valuuttavaihtoon. Toimintavuonna 1948/9 sai Ruotsi varsinaista lainaa 20.4 milj. dollaria, jonka se siis on velvollinen maksamaan takaisin, kun se sen sijaan 25 milj. dollaria sai ilman takaisinmaksuvelvollisuutta. Tämä osa lainasta käytettiin velkojen järjestelyyn sopimukseen osallistuneiden maiden ja Ruotsin välillä. Vuotta 1949/50 varten on varattu Marshall-apua 48 milj. dollaria, joka on kokonaan tarkoitus käyttää viimamainitulla tavalla.

III Jaosto.

A. Johtokunnan toimisto, johon meitä vaihtovirkailijoita ei lainkaan tutustutettu, valmistele pankkivaltuustolle ja johtokunnalle esiteltävät asiat. Siellä pidetään pöytäkirjaa pankkivaltuusmiesten joka torstaisesta ja johtokunnan joka päiväisestä kokouksesta. Niiden tekemät päätökset toimitetaan tämän ryhmän toimesta julkisuuteen kiertokirjeiden muodossa. Koko johtokunnan kirjeenvaihto suoritetaan täältä käsin; jokaisella johtajalla on sihteerinsä. Osaston esimies toimii pankkivaltuuston ja johtokunnan sihteerinä.

B. Organisaatio- ja henkilökuntakonttori. Ensimmäinen osa tästä nimestä on mielestäni täysin aiheeton, sillä kukin osasto järjestele oman organisaationsa ja koko pankkia koskeva taas hoidetaan johtokunnassa /Vice Riksbankschef/. Mitä rationalisointiin tulee konttorityössä yms., tapahtuu se enemmän taloudenhoitokonttorin kuin tämän ryhmän, jolle se työjärjestyksen mukaan tosin kuuluisi, toimesta. Sen sijaan se hoitaa kaikki henkilökunta-asiat, maksaa palkat ja eläkkeet, kutsuu palvelukseen reservihenkilökunnas-

ta kulloinkin tarvittavan määrän sekä toimittaa vuosittain matrikkelin henkilökunnasta. Kolme kertaa vuodessa - 1/1, 1/4 ja 1/10 - järjestee henkilökuntakonttori kaikki pankin toimenhaltijat tehtäviinsä, sillä ainoastaan näinä kolmena ajankohtana siirtyy eläkeiän saavuttanut pois ja uudet astuvat tällöin toimiinsa, vaikka nimittäminen olisikin tapahtunut jo aikaisemmin. Samassa yhteydessä tapahtuu muitakin henkilökunnan siirtoja. - Kerrottuaani jo aikaisemmin henkilökunnan oloista yleensä, en enää tässä yhteydessä palaa siihen.

C. Kirjanpitokeskus. Nimi kertoo tässäkin tehtävät, joista tärkein on Riksbankenin pääkirjanpidon hoito ja vuoden päättyessä pankin täydellisen tilinpäätöksen teko. Raporttiviikoittain tehtävää pankin tilaa se ei sen sijaan laske, vaan sen tekee tilastoryhmä, kuten jo sen osaston yhteydessä olen maininnut. Konekirjanpito on vain osittain käytössä, lähinnä suuren lainaliikkeen kirjaamiseksi. Kirjanpito jakaantuu kahteen osaan ja kumpikin pitää omaa journaali-ansa: 1. kotimainen toiminta ja 2. ulkomainen toiminta. Nämä yhdistyvät osastopäällikön pitämässä pääkirjassa, jonka ohella pidetään obligatiokirjaa ja erittelyä tulostilistä. Kirjanpito tekee hyvin sekavan vaikutuksen, ensinnäkin sen vuoksi, että eri osastojen käyttämät tositteet ovat aivan erikokoisia ja -näköisiä ja toiseksi siksi, että kirjaaminen tapahtuu sitä mukaa kuin tositteita saapuu osastolle, siis jo samana päivänä, kun ne ovat olleet kassassa. Pankin sulkemisen jälkeen ei oteta enää vastaan mitään vaan aletaan kovalla kiireellä päättää tilejä. Minusta tuntuu, että tällä järjestelyllä ei voiteta mitään, koska siihen ei^{-vät} ole liikepankitkaan menneet, vaan niissä kirjataan edellisen päivän tilitapahtumat kaikessa rauhassa vasta seuraavana päivänä. Memoriaalitositteet /bokföringsinstrument/ eivät kulje minkään kassan kautta, vaan suoraan osastoilta kirjanpitokeskukseen. Tilien jaottelu ns. desimaalisysteemin mukaan on toteutettu ainoastaan pienessä osassa shekkitilejä. Muutenkaan ei tilejä eikä tiliryhmiä ole eritelty moniin alatileihin, kuten esim. Suomen Pankissa on tehty.

D. Asiamiestoimiston esimies on pankin asiamies, joka esiintyy oikeusasioissa Riksbankenin edustajana. Aikaisemmin oli kullakin haarakonttorilla erikseen palkattu asiamiehensä, mutta nyttemmin enää vain Malmön konttorilla. Kuten jo aikaisemmin olen maininnut, tuottavat maksamatta jätetyt lainat paljon työtä tälle asiamiestoimistolle sen jälkeen kun ei haarakonttoreiden eikä vastaavien o-

sastojen pääkonttorissa ole onnistunut saada niitä perityksi. Eräässä suhteessa pankki on kuitenkin erikoisasemassa, sillä jo Kustaa III:n aikaisella määräyksellä sen ajamat asiat on otettava kaikkialla käsiteltäväksi ennen muita. Lisäksi valvoo asiamies kaikkia pankin hallussa olevia saatavia ja pantteja sekä pahimmassa tapauksessa suorittaa uloshaun. Kaikki kiinnitysasiapaperit tulevat hänen tarkastettavikseen, ja eri osastot kääntyvät lainopillisissa kysymyksissään hänen puoleensa.

E. Taloudenhoitokonttori. Pankin kaksi taloudenhoitajaa hoitavat kaikki kiinteistöjä, huoneistoja, kalustoa ja tarveaineita koskevat kysymykset. Tässä konttorissa suunnitellaan lomakkeet, painatetaan ne ja jaetaan eri tahoille tarpeen mukaan, samoin kuin muutkin jokapäiväisessä toiminnassa tarvittavat välineet. Lisäksi se hoitaa arkiston, sen jälkeen kun kukin osasto sellaista aineistoa lähettää, toiset vuoden päätyttyä, toiset vasta viisi vuotta vanhan arkistomateriaalin, esim. revisio- ja henkilökuntakonttori. Voin mainita, että arkistossa on paljon hyvin mielenkiintoista aineistoa alkaen 1600-luvun lopulta. Taloudenhoitokonttorin alaisena toimii pankin puhelinkeskus sekä kirjansitomo, jossa kaksi miestä sitoo päivittäin asiapaperit sekä sitten kunkin kuukauden päätyttyä päivittäiset niput yhtenäisiksi kirjoiksi. Kun jo aikaisemmin olen kertonut yleisesti pankkihuoneistoista ja kalustosta niissä, en siihen enää palaa.

F. Vartiokonttori. Tämän konttorin alaisena toimivat kaikki vahtimestarit, autonkuljettaja ja konemestarit. Sen esimiehenä on ylivahtimestari, ja se huolehtii kaikesta vartioinnista, postin kuljetuksesta ja lähettitoiminnasta kaupungilla. Kunkin osaston vahtimestari toimittaa postin tähän konttoriin, josta se sitten viedään postikonttoriin edelleen lähetettäväksi.

Revisio-osasto.

Revisio-osasto käsittää kaksi työryhmää: tilintarkastus- ja setelinhävittämiskonttorin. Kuten sanottu, ei osasto kuulu mihinkään Riksbankenin jaostoon vaan toimii suoraan pankkivaltuuston alaisena. Sen toimialana ovat pääkonttori, 25 haarakonttoria, Setelipaino ja Tumban paperitehdas.

A. Revisiokonttorin tärkein tehtävä on käytännöllisesti katsoen tilintarkastus, mutta lisäksi sen tulee valvoa, että kaikki se pankkitoiminta, jota se tehtävässään joutuu käsittelemään, on

järjestetty taloudellisesti katsoen tarkoituksenmukaisesti ja säästävällisesti. Tämän ohella sen on mm. katsottava, että kaikissa ostoissa, valmistuksessa, myynissä tai taloudellisessa toiminnassa yleensä sovelletaan liike-elämässä hyväksytyjä periaatteita. Osaston 20 virkailijaa ovat jakaantuneet kahteen ryhmään: kotimainen ja ulkomainen tilintarkastus. Ensinmainitun tehtävät ovat hyvin moninaiset. Pääkonttorin kassat samoin kuin setelin- ja rahanlaskun säästöt sekä ulkomaanraha maksumääräysosastolla inventoidaan vähintään kerran kuukaudessa. Holvit ja setelikonttorin säästö tarkastetaan vuosittain. Vekselit ja lainojen vakuudet kontrolloidaan silloin tällöin pistokokein, samoin talletuksissa olevat arvopaperit. Joskus saattaa kaksi virkamiestä tarkastaa kolmekin kuukautta yhtämittaa näitä arvopapereita saamatta kuitenkaan valmiiksi kuin vain pienen osan. Sen sijaan pankin omien arvopapereiden määrää seurataan päivittäin tapahtuneiden myyntien ja ostojen perusteella. Kuoletuslainojen tarkkailussa on menty jopa niin pitkälle, että revisiokonttori pitää omaa kirjaa kaikista maksamatta olevista lainoista ja vertaa sitä sitten varsinaiseen lainakirjanpitoon. Samoin on järjestetty esim. palkkauksen kontrolli; osastolla lasketaan kaikkien toimenhaltijain palkat ja eläkkeet ja verrataan ne henkilökuntakonttorin laskemiin, jonka jälkeen se vasta on oikeutettu maksamaan ne asianomaisille. Sama koskee kaikkia pankin, Setelipainon ja paperitehtaan laskuja, ja monesti on kova kiire niiden tarkastuksella, jotta ne ehdittäisiin suorittaa ajoissa ja täten voitaisiin laskea hyväksi määrätty kassa-alennus. Näitä käsittelevän virkamiehen on oltava hyvin perillä kaikista hinnoista ja tunnettava tavaraalaadut ja erittäin monimutkainen työväestön palkkaus Riksbankenin laitoksissa. Lääkärlaskut, matka- ja muuttokustannukset ovat osaston virkailijoiden mielestä kiintoisimmat tarkastettavat, ja niistä haluan kertoa tässä esimerkin, kuinka pitkälle pikkumaisuus saattaa mennä. Virkamies palaa haarakonttoriin tekemältään tilintarkastusmatkalta klo 16.00 Tukholmaan ja merkitsee laskuun raitiotievaununlipun /30 äyriä/, johon hän olisi muuten oikeutettu, mutta reviisori ajattelee toisin. Klo 16.30 päättyy työaika, joten virkamiehen olisi ollut tultava ensin pankkiin $\frac{1}{2}$ tunniksi, minkä jälkeen hän ei enää olisi ollutkaan oikeutettu raitiotiemaksuun. Toinen hyvä esimerkki byrokratiasta

täällä oli, kun eräältä valtion virkamieheltä perittiin 20 äyriä takaisin matkalaskusta ja pantiin koko revisiokoneisto käyntiin ja tulos oli 100 kruunun kulut valtiolle.

Päivittäinen tilintarkastus käsittää kaikkien korkojen ja tilitapahtumien uudelleen laskemisen, siis koko sen liikkeen, joka sisältyy I journaaliin. Haarakonttorien juokseva tilintarkastus tapahtuu niiden kuukausittain lähettämien raporttien perusteella, minkä lisäksi kerran vuodessa joku pankin virkamies suorittaa paikan päällä viikon ja suuremmissa konttoreissa kaksi viikkoa kestävä tilintarkastuksen. Paperitehtaan koko liikekirjanpito ja paperivarasto tarkastetaan kunkin kuukauden päätyttyä. Setelipainossa toimii setelikonttori revisorina, joskin vain paperin ja setelinvalmistuksen osalta.

Ulkomainen tilintarkastus suorittaa koko nimensä mukaisen osan kontrollista, siis kaiken sen, mitä II journaali sisältää. Siellä tarkastetaan saapuneet tiliotteet, lähetetään konttokurantit lorotileistä ja seurataan, että kaikista tilitapahtumista myös aviseerataan asianomaisille, samoin kuin että ulkomaisen kirjeenvaihtajapankin kirje on olemassa, jonka perusteella joku ulosmaksu on tapahtunut. Koko remburssiliikettä seurataan niin tarkasti, että revisio-osastolla on jopa toinen eräpäiväkortisto.

B. Setelinhävittämiskonttori. Tuntuu oudolta, että setelien polton hoitaa kokonainen melko suuri ryhmä, varsinkin suomenpankkilaisesta, joka on tottunut pitämään tätä tehtävää jonkinlaisena hätäaputyönä. Osastolla, johon kuuluu kamreeri, 2 vanhempaa kassanhoitajaa, 6-8 setelinlaskijaa ja 2 vahtimestaria, on oma suuri holvinsa ja omat polttouunit. Kuluneet setelit ja makulatuuri lasketaan täällä vielä kerran, mitätöidään ja laitetaan eriskummallisiin miekkoihin puristukseen, joihin sopii määrätty määrä setelipunteja. Vasta sen jälkeen ne voidaan polttaa, mikä on hyvin hidadasta. Täten ryhmälle riittää työtä ympäri vuoden, vaikka setelimäärä ei ole 10 %:a siitä, mitä se on Suomen Pankissa. Työskentely osastolla on hyvin ikävää, jopa terveydelle vaarallista, kun myrkylliset kaasut /luultavasti tavallista häkää/ tunkeutuvat uuneista osastolle.

Tumban paperitehdas.

Sveriges Riksbankin paperitehdas, joka on perustettu jo v. 1756, sijaitsee 20 km Tukholmasta etelään. Kaikesta näkee tosiaan, että se on perin vanha laitos, joskin koneita on jonkin verran uusittu viime aikoina. Näin ollen on sen valmistusohjelmaan voitu ottaa erilaisia paperituotteita myyntiäkin varten, mutta mitään Tervakosken veroista laitosta siitä tuskin koskaan tulee. Pankin valvo-va silmä seuraa koko ajan sen toimintaa, niin ettei puoltakaan ark-
kia setelipaperia pitäisi päästä häviämään.

Setelipaino.

Setelipaino, joka sijaitsee kauniilla paikalla Mälarin rannalla, itse kaupungissa tosin, on sen sijaan uudenaikainen laitos, rakennettu v. 1934 Rahapajan tontille. Sen nykyaikaiset koneet ja laitteet tekevät työskentelyn siellä helpoksi ja miellyttäväksi. Äänenvaimentajilla ja akustolevyillä on yritetty vaimentaa melua ja erilaisilla eristimillä tärinää, missä onkin onnistuttu niin hyvin, että nykyään piirtäjät ja kaivertajat pystyvät työskentelemään samassa rakennuksessa. Laboratoriossa on hienoja laitteita, mm. eräs, jolla voidaan todeta, onko esim. palanut paperitukko lainkaan setelipaperia. Hyvin suositeltava laite Suomen Pankillekin, jossa monesti on ollut vaikeuksia, kun yleisö on esittänyt palaneita pape-reita, joita ei ainakaan paljaalla silmällä ole voinut todeta seteleiksi. Paperiarkkien laskussa käytetään erään työntekijän konstruoimaa melko yksinkertaista laskulaitetta. Muutenkin on kontrolli-painossa hyvin tarkkaa.

- - - - -

Tällaiset siis ovat havaintoni olleet Sveriges Riksbankista ja pankkitoiminnasta yleensä Ruotsissa. Kolmen kuukauden oleskeluni aikana olen tuntenut ^{yksi} olleeni/Tukholman hyöriässä ahertavista kansalaisista. Olen seurannut kansan elämää, lukenut heidän sanomalehtiään, milteipä tuntenut omikseni heidän surunsa ja ilonsa. Olen saanut olla ottamassa esiin kuninkaallisia kruunuja, saattamassa vanhaa kuningasta hautaan ja nähnyt uuden valtaistuimelle nousun.

Tässä on kansa ollut yksi ja yhtenäinen, mutta samanaikaisesti olen nähnyt sen eduskunnassa jakaantuneena eri puolueisiin kiistelevän pikkuseikoistakin. Vaikka valtio siellä on rikas ja kansa hyvinvoipaa, on ruotsalaisilla samat vaikeudet kuin suomalaisillakin. Inflaatio jatkuu, toiset vaativat lisää palkkaa, toiset korkeampia hintoja tuotteilleen ja kaikki ihmettelevät, mihin tämä lopulta päättyy. Tuntuu oudolta, että tämä kaikki on mahdollista maassa, joka ei ole ollut sodassa, jolla on melkoinen maksutaseen ylijäämä ja jolla ei ole ulkomaisia velkoja vaan päinvastoin saatavia. Onko syy löydettävissä liian suurista sosiaalisista menoista vai valtavasta investointihalusta, siihen en ole vastausta löytänyt. Kaikista hyvistä puolistaan huolimatta, en tahtoisi sanoa, että Ruotsi on jokin ihannemaa, kuten monet ovat tahtoneet väittää. Epäilen, että tämä osittain jo degeneroitunut kansa ei olisi kestänyt niitä koetelemuksia, joita Suomen osaksi on tullut viimeisinä kymmenenä vuotena, ja ettei heissä olisi ollut sitä sisua käydä käsiksi ylivoimaisilta näyttäviin tehtäviin, jota meissä sentään on ollut kaikista moitteista huolimatta. Mutta oli miten oli, selvästi voi Ruotsissa havaita, että kansa tuntee Suomen ystävälliseksi naapurikseen ja päinvastoin, eikä ainoastaan suurina juhlahetkinä, kuten itsenäisyyspäivänä, jolloin siellä liehuivat Suomen liput, vaan tavallisessa arkipäiväisessä elämässäkin. Mutta toisaalta tapaa myös paljon välinpitämättömyyttä ja tietämättömyyttä näin läheisten maiden oloista, jopa sellaistenkin ihmisten parissa, joiden voisi olettaa olevan perillä olosuhteista Suomessa. Monia suorastaan vääriä tietoja olen yrittänyt oikoa.

Kun nyt muutaman päivän kuluttua aloitan taas tavanmukaisen työni Helsingissä, haluan kiittää Suomen Pankin Johtokuntaa siitä, että olen saanut rikastuttaa kokemuksiani tällä opintomatalla, ja toivon, että vielä monille pankkilaisille ilmaantuu tilaisuus havaintojen tekoon Ruotsissa.

Tukholmassa joulukuulla 1950.

A. Kivimäki